

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ

MAYIS 2020

Sayı 85

İçindekiler

Yönetici Özeti-Küresel Ekonomi	1
Yönetici Özeti-Türkiye Ekonomisi	2
Küresel Ekonomideki Gelişmeler	3
Dünya Ekonomisi	3
ABD	4
EURO BÖLGESİ-AB	4
Almanya	5
İngiltere	5
Japonya	6
Çin	7
Hindistan	7
Güney Kore	8
Brezilya	8
Rusya	9
İmalat PMI İncelemesi – Nisan 2020	10
Döviz Kurları İncelemesi – Nisan 2020	11
Teknoloji Gündemi	12
Türkiye’deki Güncel Ekonomik Gelişmeler	13
Enflasyon-Nisan 2020	13
Sanayi Üretim Endeksi-Mart 2020	14
Kapasite Kullanım Oranı-Nisan 2020	15
Güven Endeksleri ve Bütçe	16
Hane Halkı İşgücü Verileri- Şubat 2020	17
Ödemeler Dengesi-Mart 2020	18
Dış Ticaret Verileri-Mart 2020	19
Temel Ekonomik Göstergeler Tablosu: Türkiye	20
Temel Ekonomik Göstergeler Tablosu: İzmir	21
Pazar Araştırmasında 53. Ülke: Kosova Cumhuriyeti	22

YÖNETİCİ ÖZETİ KÜRESEL EKONOMİ

- Covid-19 pandemisinde küresel vaka sayısı 4 milyonu geçerken, ekonomideki olumsuz etkiler de daha belirgin hale geliyor. Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, **pandemi sebebiyle benzeri görülmemiş bir küresel resesyon yaşanacağını belirterek dünya ekonomisinin 2020'de yüzde 3,9 daralacağını** öngördü. Diğer taraftan IMF ise, 189 üye ülkesinden 50'sine yaklaşık 18 milyar dolar acil mali destek sağlama kararı aldı.
- **ABD ekonomisi 2020'nin birinci çeyreğinde yüzde 4,0 daralma beklentilerinden daha kötü bir performans sergileyerek yüzde 4,8 daraldı. 6 yıl aradan sonra ilk kez yeniden daralan GSYİH, aynı zamanda 2008'den bu yana en sert küçülme oldu.**
- AB Komisyonu, **2020'de Euro Bölgesi'nin yüzde 7,75 oranında sert bir şekilde daralacağı** öngörüsünde bulundu. Söz konusu daralma 1930'larda etkili olan büyük depresyondan beri en büyük daralmanın yaşanacağı anlamına geliyor.
- Pandeminin bir diğer olumsuz etkilediği ülke olan **Almanya'da sanayi üretimi, son 30 yılın en sert düşüşünü kaydederek Mart'ta aylık bazda yüzde 9,2, yıllık bazda ise yüzde 11,6 daraldı.**
- **Covid-19 ölümlerinde Avrupa'da ilk sıraya yükselen İngiltere'de** bir diğer taraftan da, Brexit sonrası, ekonomi ve ticaret alanında yapılacak yeni düzenlemeler, tekrar gündemde yer bulmaya başladı. Özellikle, pandeminin ekonominin üzerinde yeni bir baskı unsuru olarak belirmesi, yeni finansman ve ticaret olanaklarına yönelik arayışları güçlendirdi.
- **Japonya'da** olağanüstü hal Mayıs sonuna kadar uzatılırken, **ihracatı pandeminin yarattığı küresel talep azalışı sebebiyle Mart'ta rekor bir daralmayla yıllık bazda yüzde 11,7 düşerek** 59 milyar dolar olarak gerçekleşti.
- Pandemiye kontrol altına alan **Çin'de ekonomik toparlanma da güç kazanıyor.** Karantina önlemlerinin kaldırılması ve tam kapasite üretime geçilmesi sonucu ihracat Nisan'da yıllık bazda yüzde 15 düşmesi beklentilerine karşın yüzde 3,5 arttı.
- **Hindistan'da 2 aya yaklaşan karantina süreci sebebiyle ekonomide 190 milyar dolarlık bir kayıp** yaşanacağı öngörüsünde bulunulurken, Goldman Sachs, ülke ekonomisinin 2020 mali yılında yüzde 0,4 oranında daralabileceğini belirtti.
- Güney Kore'nin virüsle etkin mücadele yöntemleri, ekonomisine de olumlu yansıdı. Öngörülere göre diğer pek çok ülkede 2020'de önemli daralmalar kaydedilecekken, **Güney Kore ekonomisindeki daralma ise sadece yüzde 0,1 ile sınırlı kalacak.** IMF de Güney Kore'nin 2020'de G-20 ülkeleri içinde en iyi ekonomik performans sergileyecek ülkelerden biri olacağını belirtti.
- Pandemiye karşı geç tedbir almakla eleştirilen **Brezilya'da ekonomi bakanı, ülke ekonomisinde ani daralma ve sonrasında hızlı bir toparlanma şeklinde V tipi bir seyir izleneceği** öngörüsünde bulduklarını açıkladı.
- **Rusya Merkez Bankası, ülke genelinde yavaşlayan ekonomik faaliyetleri gerekçe göstererek politika faizini 50 baz puan aşağı çekerek yüzde 5,5 olarak belirledi ve Şubat 2014'ten bu yana en düşük düzeyine** indirmiş oldu.

YÖNETİCİ ÖZETİ TÜRKİYE EKONOMİSİ

- **Enflasyon Oranı;** 2020 yılı Nisan ayında; yıllık TÜFE'de %10,94, Yİ-ÜFE'de %6,71 oranında gerçekleşti. Bir önceki aya göre; TÜFE'de %0,85 oranında ve Yİ-ÜFE'de %1,28 oranında artış yaşandı.
- **İşsizlik Oranı;** 15 ve üstü yaş grubunda; 2020 yılı Şubat ayında bir önceki yıla göre 1,1 puan azalışla %13,6 oranında gerçekleşirken, istihdam edilen kişi sayısı 602 bin kişi, işsiz sayısı 502 bin kişi azaldı.
- **Sanayi Üretim Endeksi;** 2020 yılı Mart ayında takvim etkisinden arındırılmış endeks verileri itibariyle yıllık bazda %2,0 ve aylık bazda %7,1 oranında azaldı.
- **Kapasite kullanımı,** 2020 yılı Nisan ayında 13,7 puan azalarak %61,6 oranında gerçekleşti.
- **Dış Ticaret Açığı;** 2020 yılı Mart ayında 2019 yılının aynı ayına göre %181,6 artarak -5,4 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşti. İhracat geçen yılın aynı ayına göre, %17,8 oranında azalarak 13,4 milyar Dolar, ithalat da %3,1 oranında artarak 18,8 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşti.
- **Cari İşlemler Dengesi;** 2019 yılı Mart ayında 120 milyon ABD doları açık vermişken, bu yılın aynı ayında 4.923 milyon ABD doları açık verdi.
- **Güven Endeksleri;** Reel Kesim Güven Endeksi; 2020 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre, 32,9 puan azalarak 66,8 seviyesinde gerçekleşti. Tüketici Güven Endeksi, 2020 yılı Mart ayında, bir önceki aya göre, %5,8 oranında azalarak 54,9 oldu.
- **PMI ve CDS;** 2020 yılı Nisan ayında İmalat Sanayi Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), bir önceki aya göre 14,7 puan düşüşle 33,4 düzeyinde gerçekleşti. 2020 yılı Mart ayında CDS ortalama 414,80 olarak kaydedilirken, Nisan ayında ortalama 571,02 olarak gerçekleşti. Ayrıca CDS, 15 Mayıs tarihi itibariyle 620,12 değerinde seyrediyor.
- **Faiz Oranı;** Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Para Politikası Kurulu, politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını %8,75'ten %8,25'e indirdi.

DÜNYA EKONOMİSİ

Covid-19 pandemisinde küresel vaka sayısı 4 milyonu geçerken, farklı ülkeler karantina uygulamalarında kademeli gevşetmeye giderek yeni normale geçiş için de stratejilerini açıklıyorlar. Pek çok ülkede, virüs yayılımı kontrol altına alınmaya başlansa da, ikinci bir dalgaya yönelik endişeler gündemde yer bulmaya devam ediyor. Ancak, karantina sürecinin ekonomik açıdan sürdürülemez noktalara gelmesi, özellikle iş dünyası açısından, bazı önlemlerin gevşetilmesini zorunlu kılıyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün önlemlerin gevşetilmesi konusunda ülkelerin son derece dikkatli olmaları gerektiği uyarısında bulunması, hiçbir şeyin pandemiden eskisi gibi bir düzende olmayacağını bir kez daha gösterdi.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, pandemi sebebiyle benzeri görülmemiş bir küresel resesyon yaşanacağını belirterek dünya ekonomisinin 2020'de yüzde 3,9 daralacağını öngördü. Söz konusu öngörüye gerekçe olarak, alınan karantina önlemlerinin uzaması, geleceğe yönelik belirsizliklerin varlığını koruması ve ikinci bir dalgaya dair duyulan endişeler gösterildi.

Pandeminin, farklı ekonomilerde yarattığı tahribat giderek daha belirgin hale gelmeye başlarken; IMF, 189 üye ülkesinden 50'sine yaklaşık 18 milyar dolar acil mali destek sağlama kararı aldığını açıkladı. 2020'de dünya ekonomisinin satın alma gücü paritesine göre yaklaşık 3,7 trilyon dolar daralacağını öngören IMF, ayrıca diğer ihtiyaç duyan ülkelere de destek sağlamak için finansman olanaklarında düzenlemeye gideceklerini belirtti. Pandeminin bir diğer yıkıcı ekonomik etkisi ise gelişmekte olan ülke para birimlerindeki değer kayıpları oldu. Aralarında TL'nin de bulunduğu farklı ülkelerin para birimleri, dolar karşısında ciddi değer kayıpları yaşıyor. Farklı kurum ve kuruluşlarca yapılan anket çalışmaları ve analizler, özellikle gelecek 3 ay içerisinde para birimlerinin değerinin düşmeye devam edeceğini gösteriyor.

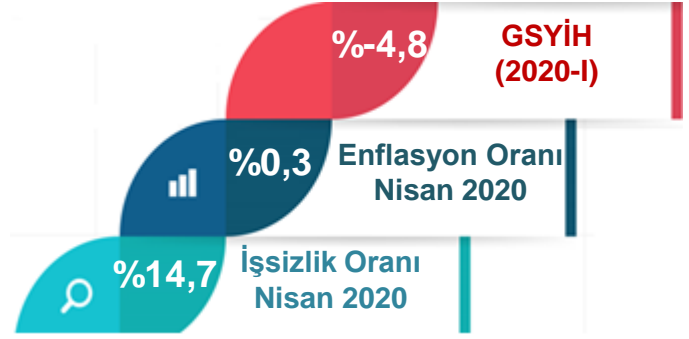
Pandemi sebebiyle bir kez daha gündeme gelen ABD ve Çin arasındaki gerginlik devam ediyor. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kapsamında yaklaşık 2 aya yakın süredir müzakere edilen ve pandemi ile etkin bir mücadele için küresel işbirliği içeren Covid-19 tasarısına da ABD ile Çin arasındaki gerginlik damga vurdu. ABD'nin Çin'i şeffaf olmamakla ve Dünya Sağlık Örgütü'nü tedbirlerin alınmasında geç kalmakla suçlaması, karar tasarısında uzlaşmaya varılmasını engelliyor. Söz konusu gerginlik, gelecek aylarda ticaret savaşları döneminde olduğu gibi ekonomik alanda da bir çatışmaya dönüşebilir.

ABD

ABD ekonomisi 2020'nin birinci çeyreğinde yüzde 4,0 daralma beklentilerinden daha kötü bir performans sergileyerek çeyreklik bazda yüzde 4,8 daraldı. 6 yıl aradan sonra ilk kez yeniden daralan GSYİH, aynı zamanda 2008'den bu yana en sert küçülmeyi de kaydetmiş oldu. Daralmada özellikle kişisel tüketim harcamalarında, yabancıların sabit yatırımlarında, özel stok yatırımlarında ve ihracat ile ithalattaki düşüşler etkili oldu.

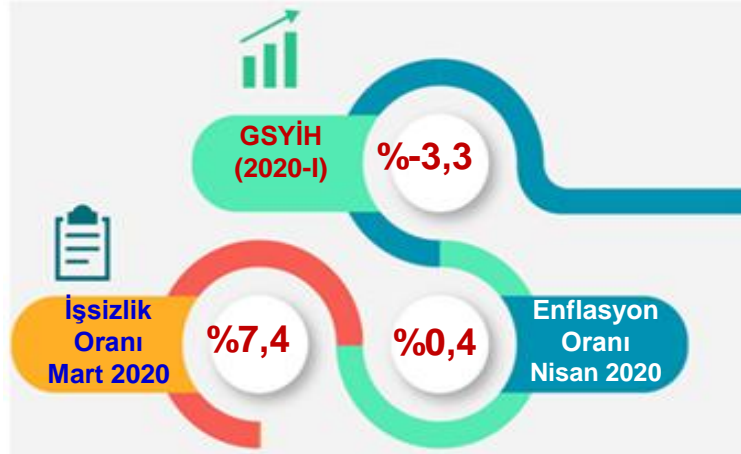
ABD ekonomisindeki bir diğer olumsuz gelişme ise Nisan'da 20 milyon kişilik bir istihdam kaybıyla işsizlik oranının yüzde 14,7'ye çıkması oldu. Sağlık sektöründeki ve ekonomiyle ilgili gelişmeleri değerlendiren başkan Trump, Covid-19 pandemisinin ABD'de 11 Eylül saldırılarından ve Pearl Harbor saldırısından daha kötü bir tahribat yarattığı açıklamasında bulundu.

Pandeminin yarattığı söz konusu tahribat, ABD ekonomisinde ek önlemler almayı zorunlu kılıyor. ABD Hazine Bakanlığı, pandemi ile mücadele kapsamında bu yılın ikinci çeyreğinde 2,9 trilyon dolar daha borçlanmayı planladığını duyurdu. Diğer taraftan Amerikan Merkez Bankası (FED), yakın zamanda açıkladığı 600 milyar dolarlık KOBİ kredi programının genişletilmesine karar verildiğini açıkladı. Kredi programı için ek finansman uygulaması 2 binden fazla şirket ve şahıstan talep gelmesi üzerine gerçekleştirildi.

EURO BÖLGESİ - AB

Euro Bölgesi ve AB genelinde pandemi sebebiyle ekonomik faaliyetler daralmaya devam ediyor. Konuyla ilgili değerlendirmede bulunan Avrupa Merkez Bankası (ECB), şirketlerin acil kredi talebinin yılın ilk çeyreğinde arttığını açıkladı. Söz konusu artışa ilişkin olarak, karantinalar sebebiyle şirketlerin nakit akışlarının bozulduğu ve likidite ihtiyaçlarının arttığı belirtildi. İkinci çeyrekte kredi talebinin ise 2003 yılından beri en yüksek düzeye çıkıp rekor kırması bekleniyor.

Ekonomik durum ile ilgili bir diğer açıklama ise AB Komisyonu'ndan geldi. Komisyon, 2020'de Euro Bölgesi'nin yüzde 7,75 oranında sert bir şekilde daralacağı öngörüsünde bulundu. Söz konusu daralma 1930'larda etkili olan büyük depresyondan beri en büyük daralmanın yaşanacağı anlamına geliyor.

Euro Bölgesi ülkeleri, Covid-19 etkilerine karşı 240 milyar Euro'luk kredi paketinin uygulamaya konması hususunda anlaşta. Konuyla ilgili yapılan açıklamada, pandemiyle mücadele eden ülkelerin 2022 yılı sonuna kadar uygun maliyetli krediye erişmeye devam edecekleri ifade edildi. Kredilerin ortalama vadesinin 10 yıl olarak belirlenmesi de, pandeminin ekonomik etkilerinin uzun süre devam edeceğini gösteren bir diğer detay oldu.

ALMANYA

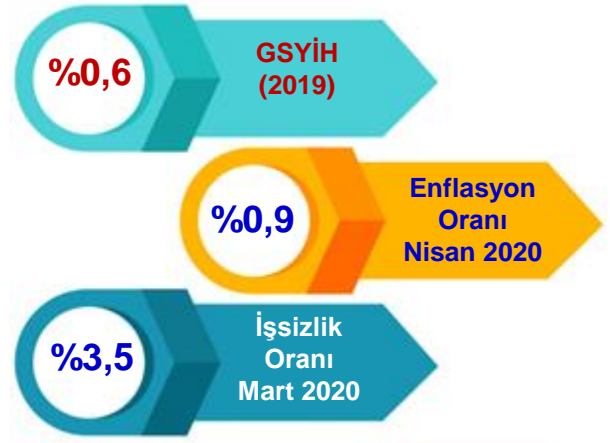

Avrupa'nın lokomotif ekonomisi Almanya'dan pandemi

sebebiyle olumsuz veriler gelmeye devam ediyor. Ülkede sanayi üretimi, son 30 yılın en sert düşüşünü kaydederek Mart'ta aylık bazda yüzde 9,2, yıllık bazda ise yüzde 11,6 daraldı. Sanayideki daralma özellikle sermaye malları ve otomotiv üretiminin düşmesiyle kendini gösterdi. Diğer taraftan, imalat PMI endeksinin Nisan'da 34,5 puana kadar gerileyerek son 11 yılın en düşük seviyesine inmesi de, sanayi ile ilgili bir diğer olumsuz gösterge oldu.

Almanya Ekonomi Araştırma Enstitüsü, karantina uygulamaları kapsamında ekonomik faaliyetlerin kısıtlandığı dönemde Almanya'da ekonomik faaliyetlerin yüzde 16 oranında daralabileceği uyarısında bulundu. Ekonomik faaliyetlerde en büyük düşüş yüzde 84 ile seyahat acenteleri ve tur operatörlerinde kaydedilirken; bunu havacılık ve konaklama sektörleri izledi. Ekonomik faaliyetin artış kaydettiği tek sektör ise ilaç ve eczacılık oldu. Enstitü'nün ekonomi açısından 2021'in sonuna kadar pandemi öncesi koşullara dönülemeyeceğinin açıklanması da, bir diğer dikkat çekici detay oldu.

Almanya'da enflasyon Nisan'da yüzde 0,8'e kadar geriledi. Beklentilerin altında kalan enflasyonda, özellikle enerji fiyatlarındaki azalma etkili oldu. Söz konusu azalışa karşın gıda fiyatlarının yüzde 4,8 artması ise dikkat çekti.

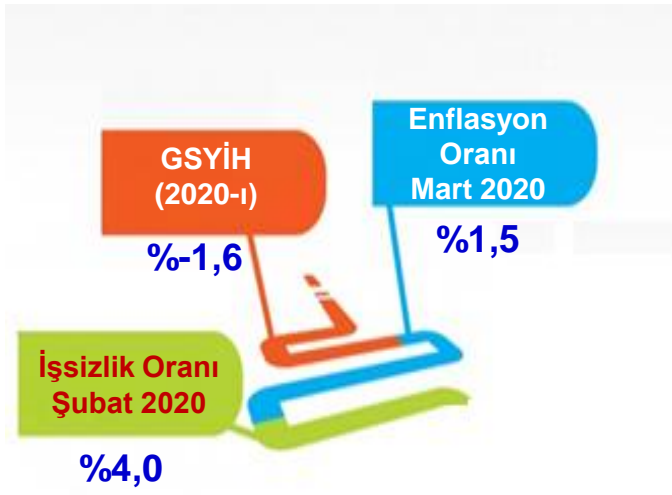
İNGİLTERE

İngiltere Covid-19 ölümlerinde Avrupa'da ilk sıraya yükselirken, ekonomik aktivitelerdeki daralma olumsuz etkilerini göstermeye devam ediyor. Şubat'ta yüzde 4,0 oranında artan işsizliğin, karantina uygulamalarının sıkılaştırıldığı Mart ve Nisan'da daha kötü bir artış kaydetmiş olduğu öngörülüyor. İngiltere istihdam piyasalarındaki toparlanmanın ise ancak yılın ikinci yarısından itibaren kendini gösterebileceği düşünülüyor.

Brexit sonrası, ekonomi ve ticaret alanında yapılacak yeni düzenlemeler, İngiltere'de tekrar gündemde yer bulmaya başladı. Özellikle, pandeminin ekonominin üzerinde yeni bir baskı unsuru olarak belirmesi, yeni finansman ve ticaret olanaklarına yönelik arayışları güçlendirdi. Söz konusu gelişmeler ışığında, yerel tedarik zincirini güçlendirmek isteyen İngiltere ve ABD, yeni bir ticaret anlaşması konusunda görüşmelere başladı. Görüşme, ABD'nin 2020 yılında ilk büyük ticaret anlaşması girişimi olarak da dikkat çekiyor.

Ekonomik zorlukların devam etmesi, İngiltere Merkez Bankası'nın (BOE) para basmaya devam etmesini zorunlu kılıyor. Ekonomistlere göre, enflasyon tehdidine rağmen, likidite sıkışıklığı yaşanmaması için Merkez Bankası tarafından para basılmaya devam edilecek.

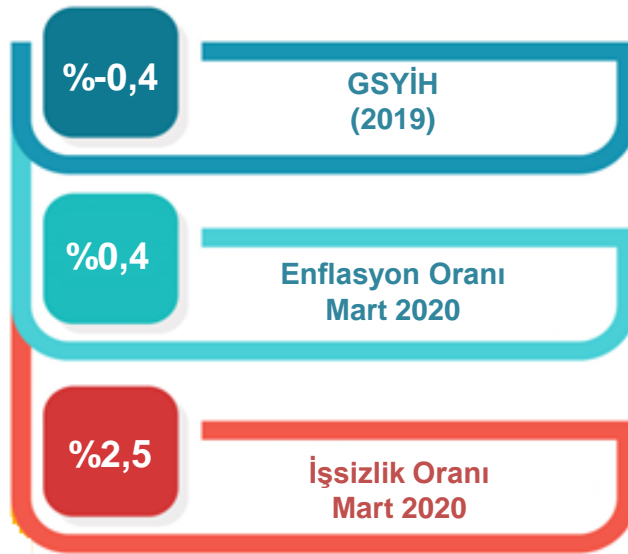
JAPONYA

Japonya'da pandemi sebebiyle ülke genelinde uygulanan olağanüstü halin Mayıs sonuna kadar uzatılmasına karar verildi. Başbakan Abe Şinzo, özellikle hastanelerde artan yükün hafifletilmesi gerektiğini belirtirken, iş dünyası ve sosyal faaliyetler üzerindeki kısıtlamaların ise uzun sürmeyeceğini vurguladı. Başbakan aynı zamanda, Mayıs sonrası için gündelik hayata ve iş dünyasına yönelik yeni bir planlama yapılacağını duyurdu.

Japonya'nın ihracatı, pandeminin yarattığı küresel talep azalışı sebebiyle Mart'ta rekor bir daralmayla yıllık bazda yüzde 11,7 düşerek 59 milyar dolar olarak gerçekleşti. Aynı dönemde ithalat ise yüzde 5 düşüşle 58,9 milyar dolar oldu. Ülkenin ihracatı 2016'dan bu yana en düşük seviye olarak kayıtlara geçerken, dış ticaret hacminin olumsuz seyrinin ikinci çeyrek boyunca devam etmesi bekleniyor.

Küresel ölçekte de marka değeri olan Japonya'nın otomotiv sektöründe kan kaybı devam ediyor. Nisan ayında, yeni motorlu araç satışları yüzde 28,6 azalarak, verinin kaydedilmeye başlandığı 1968 yılından beri en sert 3. düşüş olarak kayıtlara geçti. Karantina uygulamalarında esnetilmeye gidilse bile, yeni araç satışlarındaki toparlanmanın uzun vadeye yayılabileceğinden endişe duyuluyor.

➤ Ülkelerin çeyrekler itibariyle verilen büyüme oranları, bir önceki yılın aynı dönemine göre baz alınmıştır.

GELİŞMEKTE OLAN EKONOMİLER

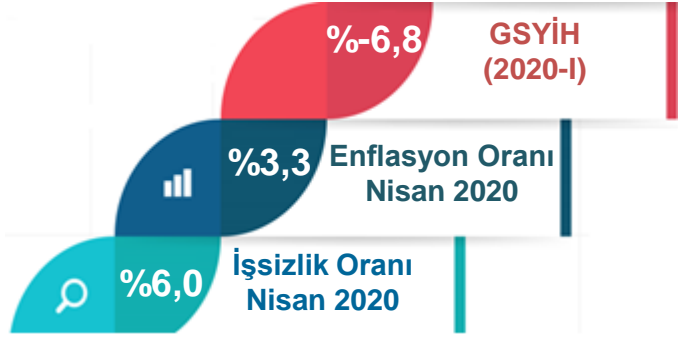
ÇİN

Çin virüs yayılımını ülke genelinde kontrol altına almayı başarmasının ardından ekonomik faaliyetlerine geri dönüyor. Karantina önlemlerinin kaldırılması sonucu tam kapasite üretime geçen Çin'de ihracat Nisan'da yıllık bazda yüzde 15 düşmesi beklentilerine karşın yüzde 3,5 arttı. Aynı dönemde ithalat ise yüzde 11,2 olan beklentilerin üzerinde bir düşüşle yüzde 14,2 oranında azaldı.

İhracatın sürpriz bir şekilde artıp, ithalatın daralması, Çin ekonomisinin özellikle dış ticaret hacmi açısından daha hızlı bir şekilde toparlanabileceğini işaret ediyor. Çin ekonomisinin, küresel ölçekte yeni üretim ve ihracat merkezi olacağı yönündeki öngörüler de bu süreçte güç kazanmaya devam ediyor. Çin'de ekonomiyi toparlamaya yönelik atılan adımlar sürüyor. Merkez Bankası, özellikle reel sektörün desteğe ihtiyacı olduğunu belirterek, para politikasındaki gevşemenin sürdürüleceğini ve borçlanma faiz oranlarının düşürülmesinin planlandığını açıkladı. Özellikle küresel ölçekte farklı para birimlerindeki değer kayıpları, Yuan'ın değerinde istikrar sağlamayı da önemli bir hedef haline getiriyor.

Çin, son yıllarda küresel ekonomi gündeminde önemli bir yer bulan Modern İpek Yolu Projesi'ni dijital ortama da taşıma kararı alarak, "Dijital İpek Yolu" ve "Sağlık İpek Yolu" projelerini başlattı. Söz konusu projelerle, yakın gelecekteki olası virüs dalgalarından ekonomiyi korumak için, sınırlar kapalı olsa ve karantina uygulanırsa bile iş dünyası ile uluslararası ticaretin devamı hedefleniyor. Söz konusu projeler, dijitalleşmeye geçişin hızlanması açısından da ciddi bir atılım sağlayacak.

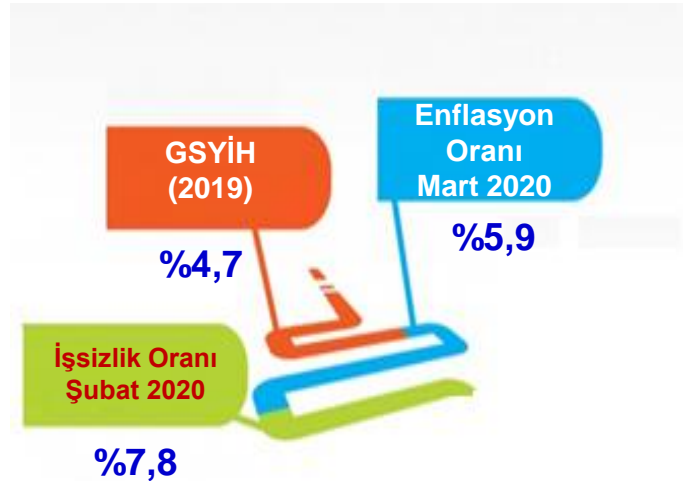

HİNDİSTAN

Hindistan'da, pandeminin ekonomik etkileri Nisan ayı itibarıyla daha belirgin hale gelmeye başladı. Uzmanlar, 2 aya yaklaşan karantina süreci sebebiyle ekonomide 190 milyar dolarlık bir kayıp yaşanacağı öngörüsünde bulunurken, sanayinin itici gücü olan sektörler de yara almaya devam ediyor. Özellikle Hindistan'ın Asya'da en büyük 3. otomotiv üreticisi olmasına rağmen, Nisan ayında otomotiv satışlarının sıfıra düşmesi endişeleri artırdı. Bununla birlikte, karantina tedbirleri sebebiyle yoksul insan sayısının da 10 milyon kişi artacağı tahmin ediliyor.

Goldman Sachs, Hindistan ekonomisinin 2020 mali yılında yüzde 0,4 oranında daralabileceği öngörüsünde bulunurken, kredi derecelendirme kuruluşu Moody's ise Hindistan'da ekonomik görünümün bozulma sinyalleri verdiğini ve kredi görünümünün negatif yönde değişebileceğini belirtti. Moody's ayrıca, Hindistan'da Hükümet ve Merkez Bankası'nca alınan ekonomik tedbirlerin yetersiz kaldığı konusunda da uyarıda bulundu. Ekonomideki olumsuzluklar Hindistan Hükümeti'ni de harekete geçirdi. Hükümet, pandeminin ekonomik etkileriyle mücadele için mevcut mali yıl içerisinde 160 milyar dolar borçlanmaya gidileceğini duyurdu.

GÜNEY KORE

Güney Kore'nin virüs yayılımını kontrol altına almadaki başarısı devam ederken, ekonomisi de diğer ülkelere göre daha güçlü bir görünüm sergiliyor. Bloomberg tarafından yapılan bir çalışma, diğer pek çok ülkede 2020'de önemli daralmalar kaydedilecekken, Güney Kore ekonomisindeki daralmanın ise sadece yüzde 0,1 ile sınırlı kalacağını ortaya koydu. IMF de Güney Kore'nin 2020'de G-20 ülkeleri içinde en iyi ekonomik performans sergileyecek ülkelerden biri olacağını belirtti.

Ancak, olumlu seyre rağmen Güney Kore Maliye Bakanı, başta tüketimi ve dış ticareti canlandırma hedefi olmak üzere, ekonomiye yönelik ek hamlelerin de uygulanacağını açıkladı. Ülke içinde salgının kontrol altına alınmış olsa da, uluslararası uçuşların yapılamaması ve dış ticaret hacminin küçülmesi, yeni ekonomik önlemler alınmasını gerektiriyor.

Güney Kore, pandemi sonrası gündelik hayata ve iş dünyasına hazırlık yönünde, dijitalleşme ve yapay zeka odaklı bir strateji üzerinde çalıştıklarını açıkladı. Hükümetin yaptığı açıklamaya göre, karantina sürecinde büyük ölçüde yaygınlık kazanan uzaktan çalışma ve erişim sistemlerinin altyapısını güçlendirmek için 5G teknolojisi ülke genelinde hakim kılınacak ve tüm sektörler dijitalleşme ile yapay zeka teknolojilerine uyumlu hale getirilecek.

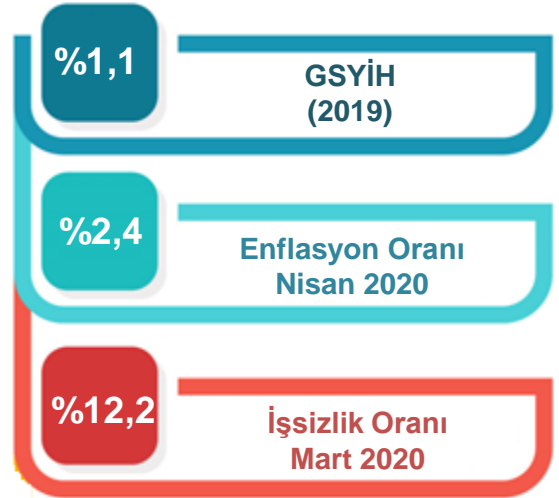
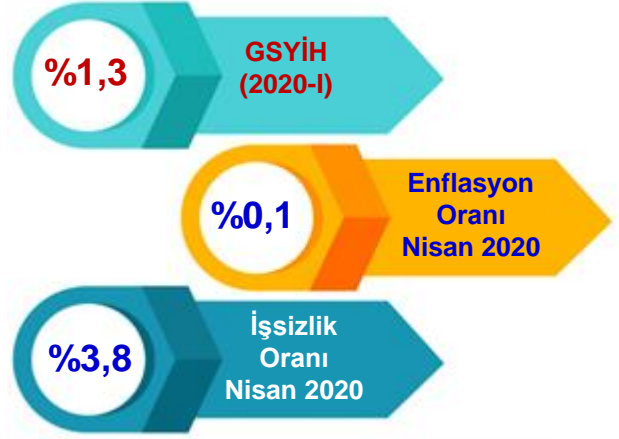
BREZİLYA

Pandemiye ciddiye almamakla ve pek çok tedbirde geç kalmakla eleştirilen Brezilya'da ekonomik olumsuzluklar kısa sürede ani bir artış kaydetmeye başladı. Brezilya ekonomi bakanı, pandemi sebebiyle ülkede, ani daralma ve sonrasında hızlı bir toparlanma şeklinde V tipi bir seyir izleneceği öngörüsünde bulduklarını açıkladı. Ancak, virüs yayılımının ülkede henüz kontrol altına alınamamış olması, daralmada en kötü sürecin ne zaman yaşanacağı ve toparlanmanın ne zaman başlayacağı konularını belirsizleştiriyor.

Ülkede pandeminin olumsuz ekonomik etkisini ortaya koyan bir diğer gelişme, kişi başı gelirden ortaya çıkan kayıplar oldu. Brezilya Ulusal Sanayi Konfederasyonu'nun yaptığı bir çalışmaya göre, ülke genelindeki nüfusun yüzde 40'ı kısmen ya da tamamen gelir kaybı yaşıyor. Çalışanların en az yüzde 50'si de işlerini kaybetmekten büyük endişe duyuyor.

Söz konusu gelişmeleri değerlendiren Fitch Ratings, Brezilya ekonomisinin 2020'de yüzde 4 küçüleceği öngörüsünde bulundu. Ekonomik bozulmanın süresi konusunda da ciddi belirsizlikler olduğunu belirten kurum, ülkenin kredi görünümünü durağandan negatife revize etti.

RUSYA

Rapor hazırlandığı günlerde vaka sayısındaki hızlı artışla dikkat çeken Rusya'da pandeminin yarattığı olumsuzluklara karşı alınan ekonomik önlemlere devam ediliyor. Özellikle, petrol fiyatlarındaki rekor düşüşler, önemli bir enerji ihracatçısı olan Rusya ekonomisini olumsuz etkiliyor. Rusya Devlet Başkanı Putin, küresel enerji piyasalarının daha önce pek çok keskin dalgalanma yaşadığını ancak, ilk kez bu derece büyüğünün görüldüğünü belirtti. Söz konusu dalgalanmalar, 2020 yılı boyunca Rusya ekonomisini olumsuz etkilemeye devam edebilir.

%2,1

GSYİH
(2019)

%3,1

Enflasyon Oranı
Nisan 2020

%4,7

İşsizlik Oranı
Mart 2020

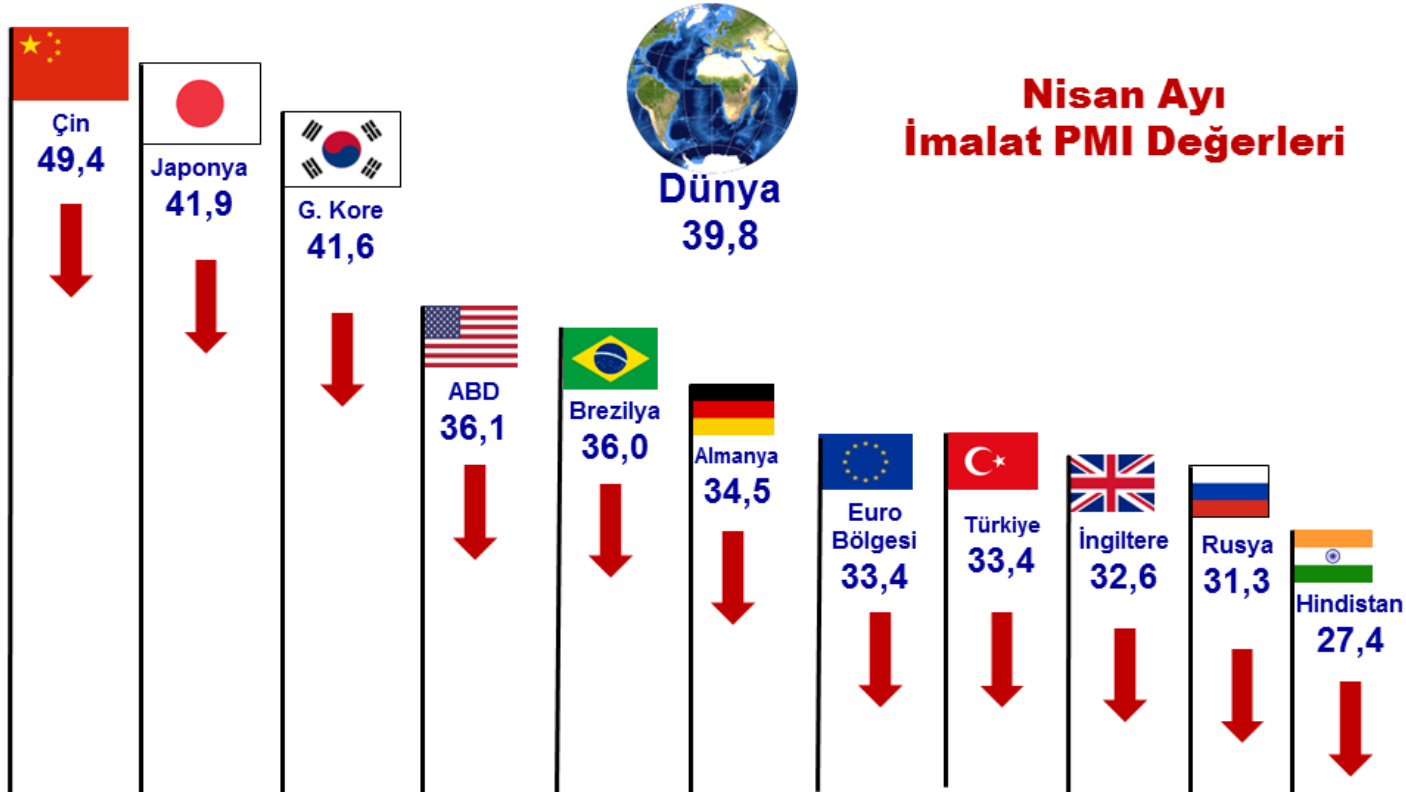
Rusya Merkez Bankası, ülke genelinde yavaşlayan ekonomik faaliyetleri gerekçe göstererek politika faizini 50 baz puan aşağı çekerek yüzde 5,5 olarak belirledi ve Şubat 2014'ten bu yana en düşük düzeyine indirmiş oldu. Bununla birlikte, Merkez Bankası Rusya'da yılsonu enflasyon oranına ilişkin tahminini yüzde 2,9-3,2 bandından, yüzde 3,8-4,8 bandına yükseltti. GSYİH'nın ise 2020'de yüzde 4-6 bandında küçüleceği öngörülüyor.

Merkez Bankası'nın bir diğer politikası ise değer kaybı yaşayan Ruble'yi desteklemek için üst üste rekor düzeyde döviz satışı gerçekleştirmek oldu. 308 milyon dolar değerinde döviz satışı gerçekleştiren Merkez Bankası, petrol fiyatlarındaki düşüşün devamı halinde, döviz satışı gerçekleştirmeye devam edebilir.

İMALAT PMI İNCELEMESİ

NİSAN 2020

- Covid-19 pandemisine bağlı karantinaların dünya genelinde yoğunluk kazandığı Nisan ayında, imalat PMI endekslerinde rekor seviyede düşüşler görüldü.
- Çin de dahil olmak üzere tüm ülkeler eşik değerinin altında kaldı. ABD, Almanya, Euro Bölgesi gibi gelişmiş ekonomilerde tarihi dip seviyeleri dikkat çekti.
- Türkiye imalat PMI endeks değeri bir önceki aya göre, 14,7 puan gerilemeyle 33,4 değerini aldı.

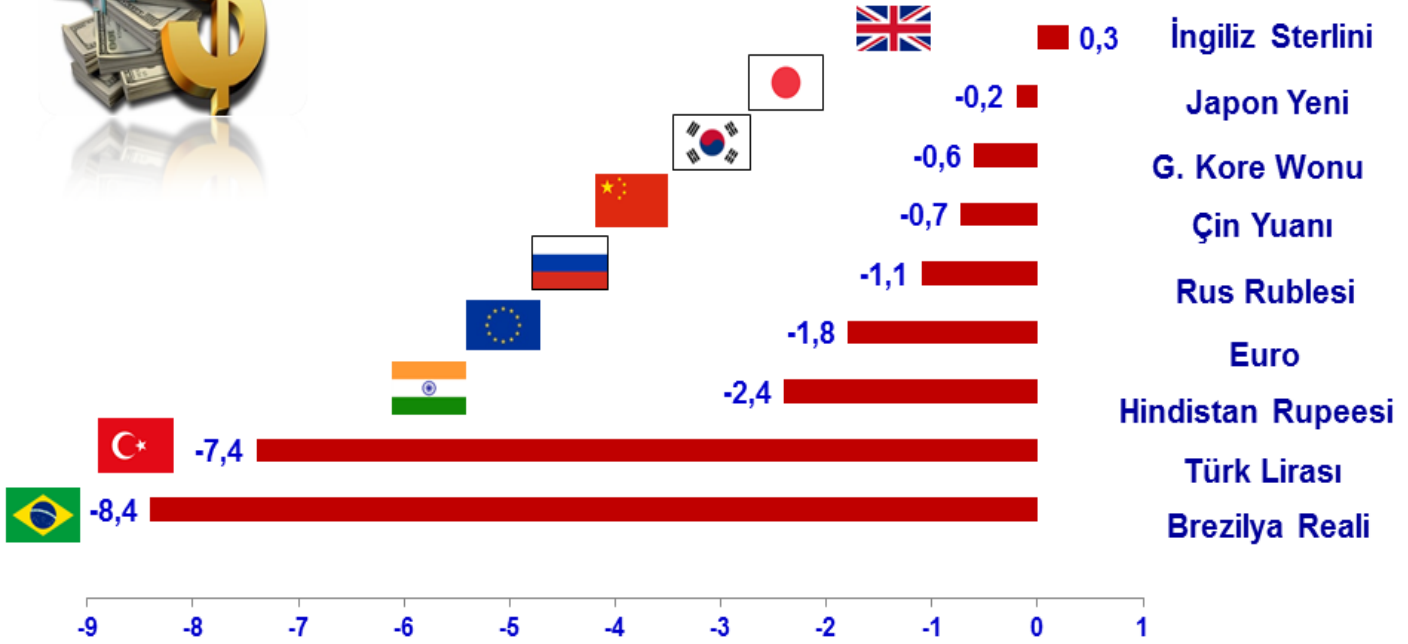

İmalat PMI (Purchasing Managers Index) : İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi
Kaynak: Markit

DÖVİZ KURU İNCELEMESİ

NİSAN 2020

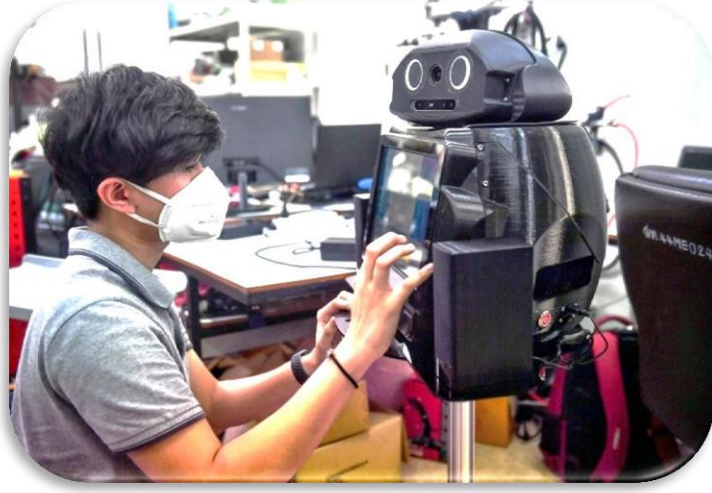
- Nisan ayında, İngiliz sterlini hariç tüm para birimleri Dolar karşısında değer kaybetti. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki değer kaybı daha belirgin hale geldi.
- Para birimlerinin değer kaybında, karantina uygulamalarının getirdiği kısıtlamalarla birlikte, ülkelerin kendi iç dinamikleri ve Merkez Bankaları'nın kararları da etkili oluyor.

*Bir önceki aya göre, ABD Dolar'ı karşısındaki % değişim oranlarıdır.

TEKNOLOJİ GÜNDEMİ

➤ Covid-19 pandemisinde pek çok ülkede karantina önlemlerinde gevşemeye gidilirken, salgında ikinci dalgayı önlemeye yönelik yapay zeka ve robotların kullanımı yaygınlaşıyor. ABD'de bilim insanları robotların yardımı ile günde 3bin Covid-19 testi yapılabileceğini duyurdu. Diğer taraftan, Çin'de virüs hastanelerde yapay zekalı akıllı robotların hastalara yardım etmesi yaygınlaşıyor. Rusya'da, salgınla mücadele kapsamında sokaklar robotlar tarafından dezenfekte edilirken, yine robotlar sokaklarda virüs semptomları olan kişileri saptıyor.

- Pandeminin bir diğer etkisi, sosyal mesafe kurallarına dikkat edilmesi yönünde, insansız teknolojilere olan ilgiyi artırması oldu. Sürücüsüz araçlar ve drone'larla teslimat uygulamaları, söz konusu teknolojilerin başını çekiyor.
- Pandemi sebebiyle maske talebinin küresel ölçekte yaygınlık kazanması, teknoloji şirketlerini maske üretimine yönlendirdi. Ayrıca teknoloji şirketlerinin, gelecekte muhtemel salgınlara yönelik akıllı maske teknolojileri üzerinde çalışmaları da dikkat çekiyor.
- Tesla CEO'su Elon Musk, üzerinde çalıştıkları yeni bir teknoloji sayesinde beş yıl gibi kısa bir süre içinde insanların konuşmaya ve dil bilmeye ihtiyacı olmayacağını açıkladı. Açıklamaya göre pille çalışan bir çip, kafatasına yerleştirilecek ve beyne elektrotlar göndererek, kişiler arası iletişim sağlayacak.
- Amerikan roket, uydu ve uzay mekiği üreticisi SpaceX, uzaya 60 uydu daha yolladı. Musk, uzaya gönderilecek binlerce uydula dünyanın dört bir yanına hızlı ve ucuz internet hizmeti sağlamayı hedefliyor. Şirket, 2027'e kadar dünya yörüngesinde 12 bin uyduluk ağ kurmayı planlıyor.
- Çin'li şirketler Everest Dağı'nın zirvesine 5G anteni yerleştirdi. Devrim olarak nitelendirilen 5G teknolojisi ile internet ve bilişim sistemleri çok daha hızlı hale gelecek. Örneğin; uzaktan çalışma ve eğitim sistemleri çok daha sorunsuz bir şekilde yapılabilecek, sanal gerçeklik ve yapay zeka uygulamaları yaygınlaşacak. Bu açıdan 5G ile Sanayi 4.0'ın da çok daha hızlı bir şekilde yaygınlaşması bekleniyor.

TÜRKİYE'DEKİ GÜNCEL EKONOMİK GELİŞMELER

ENFLASYON (NİSAN 2020)

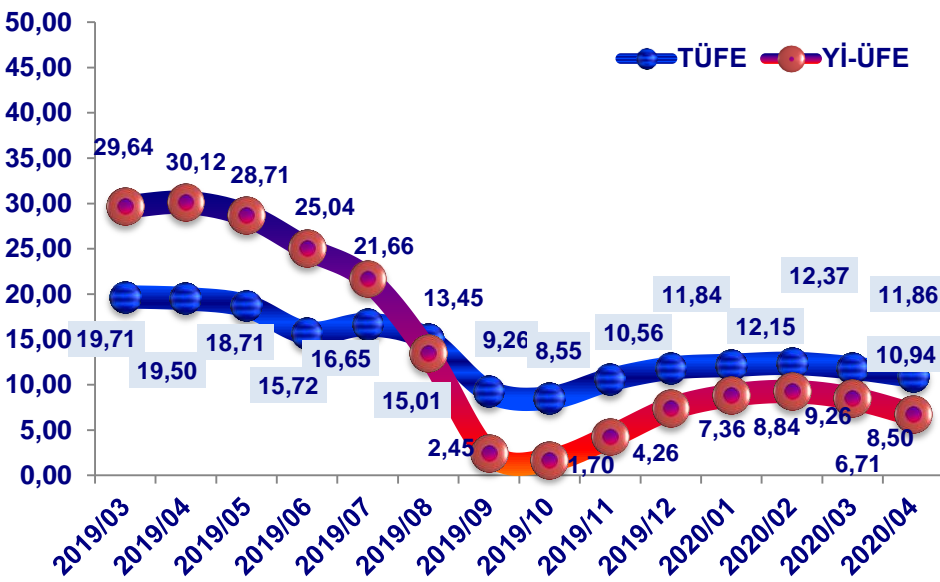
Enflasyon oranı; 2020 yılı Nisan ayında; yıllık TÜFE'de %10,94, Yİ-ÜFE'de %6,71 oranında gerçekleşti. Bir önceki aya göre; TÜFE'de %0,85 oranında ve Yİ-ÜFE'de %1,28 oranında artış yaşandı. Yıllık en yüksek artış TÜFE'de %31,32 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşti.

Ayrıca, TÜFE'de bir önceki yılın aynı ayına göre; %20,34 ile çeşitli mal ve hizmetler, %14,52 ile konut ve %12,86 ile sağlık en çok artışın olduğu diğer gruplar olarak dikkat çekti.

İstatistiki bölgelere göre yapılan ayırmda; İzmir'de TÜFE, yıllık olarak %12,05 oranında, bir önceki aya göre %1,28 oranında arttı.

NİSAN	TÜFE		Yİ-ÜFE		YD-ÜFE	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Yıllık (%)	19,50	10,94	30,12	6,71	33,43	13,00
Yıllık Ort. (%)	19,39	12,66	32,24	10,87	40,62	8,62
Aylık (%)	1,69	0,85	2,98	1,28	4,93	5,46

Yıllık Değişim Oranları (%)

Yİ-ÜFE alt kalemleri bazında yıllık değişimler; sanayinin dört sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektörü %7,44 oranında, imalat sanayi sektörü %6,27, elektrik, gaz üretim ve dağıtım sektörü %12,86 oranında ve su temini sektörü %4,57 oranında arttı.

2020 yılı Nisan ayında, yıllık bazda imalat sanayi %6,27 oranında artarak genel artışın altında gerçekleşmeye devam etti.

SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (MART 2020)

Sanayi üretiminde; takvim etkisinden arındırılmış endeks; Mart ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yıllık bazda %2, aylık bazda %7,1 daralmıştır.

MART	Arındırılmamış		Takvim Etkisinden Arındırılmış		Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış	
	ENDEKS	Değişim Yılı (%)	ENDEKS	Değişim Yılı (%)	ENDEKS	Değişim Yılı (%)
Toplam Sanayi	113,6	-1,3	113,1	-2,0	111,4	-2,0
Madencilik ve Taşocakçılığı	102,3	-3,9	101,7	-5,6	110,9	-7,3
İmalat Sanayi	114,2	-1,2	113,7	-1,9	111,3	-1,8
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim Ürt. ve Dağıtımı	112,8	-0,9	111,8	-0,9	112,7	-0,9

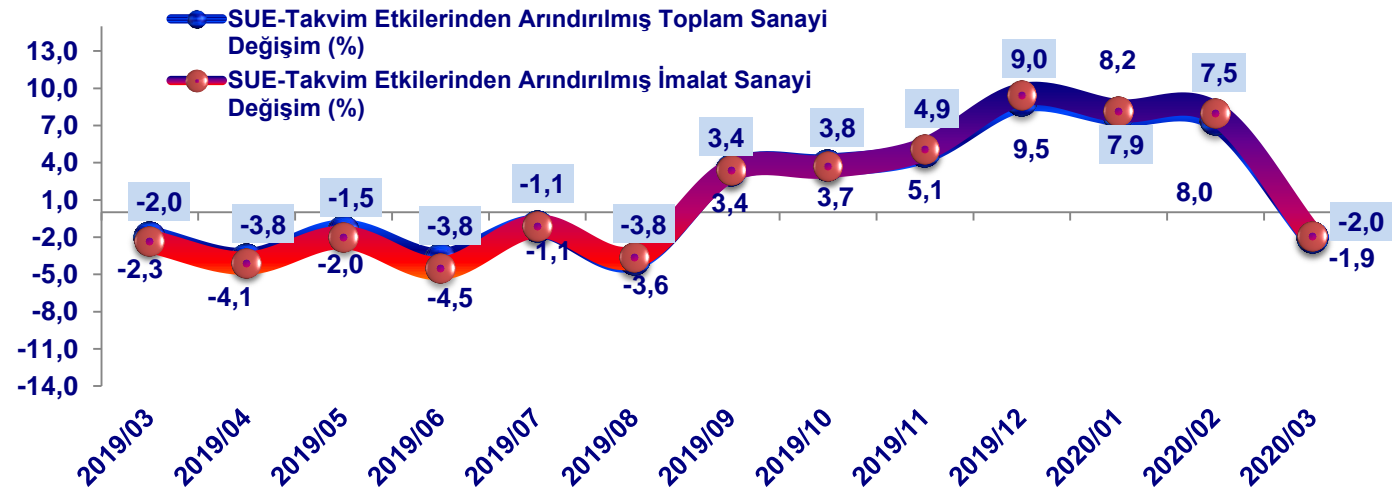
Ana sanayi gruplarından 2020 yılı Mart ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'nde, bir önceki aya göre en fazla azalış; %7,5 ile imalat sanayide gerçekleşti.

Takvim etkisinden arındırılmış verilerle sanayinin alt sektörlerine baktığımızda;

2020 yılı Mart ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, madencilik ve taşocakçılığı sektörü %5,6, imalat sanayi sektörü %1,9 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü %0,9 oranında azaldı.

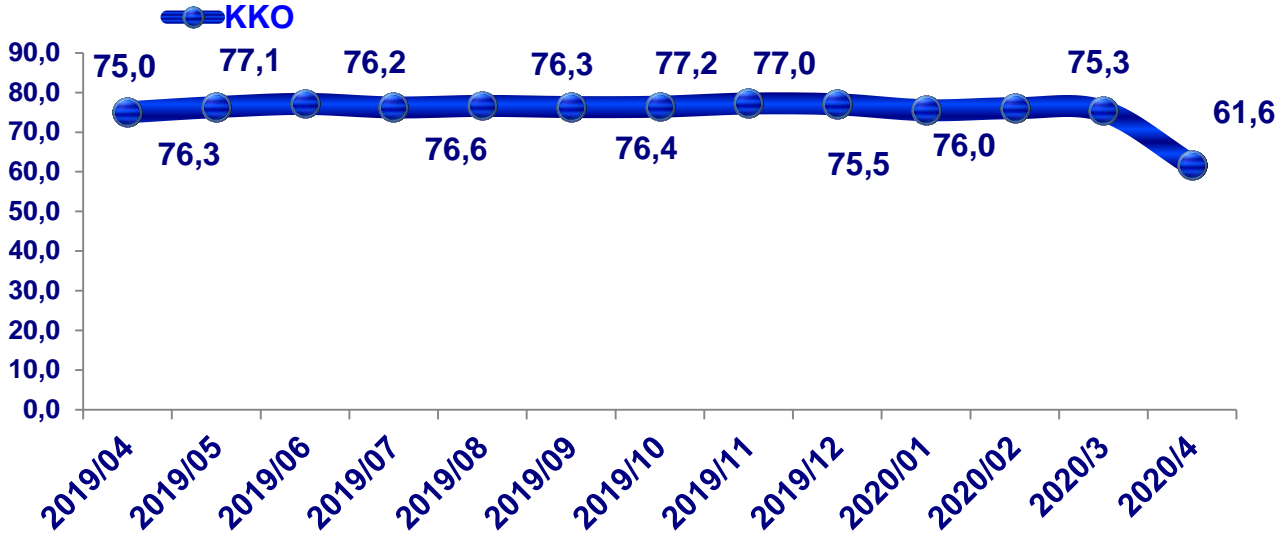
İmalat sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; aynı dönemde en fazla artış ise, %3,1 ile tütün ürünleri imalatında gerçekleşti. Bu artışı %1,2 ile kağıt ve kağıt ürünleri imalatı ve %0,4 ile kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı izledi.

En fazla daralma; %23,2 ile tütün ürünleri imalatında gerçekleşti. Ardından %23,2 ile bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı ve %20,5 ile giyim eşyaları imalatı geldi.

KAPASİTE KULLANIM ORANI (MART 2020)

Kapasite Kullanımı; yılı Nisan ayında kapasite kullanımı bir önceki aya göre 13,7 puan azalarak %61,6 oranında gerçekleşti.

EN YÜKSEK KAPASİTE ORANINA SAHİP SEKTÖRLER

Kağıt ve kağıt ürün. imalatı %85,6

Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç) %77,9

Gıda ürünleri imalatı %71,2

Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı %71,1

EN DÜŞÜK KAPASİTE ORANINA SAHİP SEKTÖRLER

Deri ile ilgili ürünlerin imalatı %38,0

İçeceklerin imalatı %43,2

Tekstil ürünlerinin imalatı %44,3

Giyim eşyalarının imalatı %47,1

GÜVEN ENDEKSLERİ

Reel Kesim Güven Endeksi, 2020 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre, 32,9 puan azalarak 66,8 seviyesinde gerçekleşti.

Tüketici Güven Endeksi, 2020 yılı Mart ayında, bir önceki aya göre, %5,8 oranında azalarak 54,9 oldu.

Tüketici güven endeksi ve mevsim etkilerinden arındırılmış reel kesim (imalat sanayi), hizmet, perakende ticaret ve inşaat sektörleri güven endekslerinin alt endekslerinin ağırlıklandırılarak birleştirilmesi ile oluşturulan Ekonomik Güven Endeksi, 2020 yılı Nisan ayında, bir önceki aya göre, %44,1 oranında azalarak 51,3 değerine düştü.

	REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ	TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ	EKONOMİ GÜVEN ENDEKSİ
2019			
Nisan	105,5	63,5	88,4
Mayıs	98,9	55,3	81,8
Haziran	102,5	57,6	87,2
Temmuz	98,3	56,5	84,6
Ağustos	102,5	58,3	90,5
Eylül	98,8	55,8	89,3
Ekim	100,9	57,0	92,8
Kasım	102,0	59,9	94,3
Aralık	103,6	58,7	96,5
2019 Yıllık	100,4	58,2	88,1
2020			
Ocak	104,1	58,8	97,1
Şubat	106,9	57,3	97,5
Mart	99,7	58,2	91,8
Nisan	66,8	54,9	51,3

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

Bütçe; 2019 yılı Ocak-Nisan döneminde 54,5 milyar TL açık vermişken, 2020 yılı Ocak-Nisan döneminde 72,8 milyar TL açık verdi. Aynı dönemde bütçe gelirleri %16,3 oranında artarak 320,9 milyar TL, bütçe giderleri ise %19,2 oranında artarak 393,8 milyar TL olarak kaydedildi.

	Ocak-Nisan (Milyon TL)		Değişim Oranı (%)
	2019	2020	
Bütçe Giderleri	330.430	393.773	19,2
Faiz Hariç Giderler	291.983	338.477	15,9
Faiz Giderleri	38.447	55.296	43,8
Bütçe Gelirleri	275.952	320.994	16,3
Vergi Gelirleri	203.033	225.224	10,9
Bütçe Dengesi	-54.477	-72.779	-33,6
Faiz Dışı Denge	-16.031	-17.483	-9,1

2020 yılı Ocak-Nisan döneminde vergi gelirleri; bir önceki yılın aynı dönemine göre %10,9 oranında artarak 225,2 milyar TL seviyesine ulaştı. Faiz hariç giderler %15,9 oranında artarak 338,5 milyar TL olarak gerçekleşti. 2019 yılı Ocak-Nisan döneminde 16,0 milyar TL faiz dışı açık verilmişken; bu yılın aynı döneminde 17,5 milyar TL faiz dışı açık verildi.

HANE HALKI İŞGÜCÜ VERİLERİ (ŞUBAT 2020)

İşsizlik oranı; 15 ve üstü yaş grubunda; 2020 yılı Şubat ayında bir önceki yıla göre 1,1 puan azalışla %13,6 oranında gerçekleşirken, istihdam edilen kişi sayısı 602 bin kişi, işsiz sayısı 502 bin kişi azaldı.

İşsizlik oranı; erkeklerde %12,8 ve kadınlarda %15,6 oranında kaydedildi. Tarım dışı işsizlik oranı %15,4, işsiz sayısı 4 milyon 228 bin kişi oldu. Genç nüfusta işsizlik oranı %24,4 seviyesine geriledi.

ŞUBAT	TOPLAM	
	2019	2020
15 yaş ve daha yukarı yaşta kişiler		
Nüfus (Bin kişi)	61.101	62.119
İşgücü (Bin kişi)	32.084	30.982
İstihdam (Bin kişi)	27.355	26.753
Tarım	4.687	4.157
Tarım dışı	22.668	22.597
İşsiz (Bin kişi)	4.730	4.228
İşgücüne dahil olmayanlar (Bin kişi)	29.017	31.137
İşgücüne katılma oranı (%)	52,5	49,9
İstihdam oranı (%)	44,8	43,1
İşsizlik oranı (%)	14,7	13,6
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	16,9	15,4
15-64 yaş grubu		
İşgücüne katılma oranı (%)	58,0	55,4
İstihdam oranı (%)	49,3	47,6
İşsizlik oranı (%)	15,0	13,9
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	16,9	15,5
Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı (%)	26,1	24,4
Ne Eğitimde ne istihdamda olanların oranı*	24,8	26,7

Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergeleri

*Çalışmayan, eğitim (öğün ve yaygın) görmeyen gençlerin, toplam genç nüfus içindeki oranıdır.

2020 yılı Şubat ayında istihdam edilenlerin %15,5'i tarım, %20,9'u sanayi, %5,2'si inşaat ve %58,3'ü hizmetler sektöründe gerçekleşti.

İSTİHDAMIN GELİŞİMİ (Bin kişi, 15+ yaş)

ŞUBAT	SANAYİ	TARIM	İNŞAAT	HİZMETLER	TOPLAM
ERKEK	4.244	2.550	1.337	10.347	18.477
KADIN	1.349	1.607	58	5.262	8.276
TOPLAM	5.593	4.157	1.395	15.609	26.753

Bir önceki yıla göre, istihdam edilenlerin sayısı tarım sektöründe 530 bin, inşaat sektöründe 93 bin, hizmet sektöründe 183 bin kişi azalırken, sanayi sektöründe 205 bin kişi arttı.

ÖDEMELER DENGESİ (MART 2020)

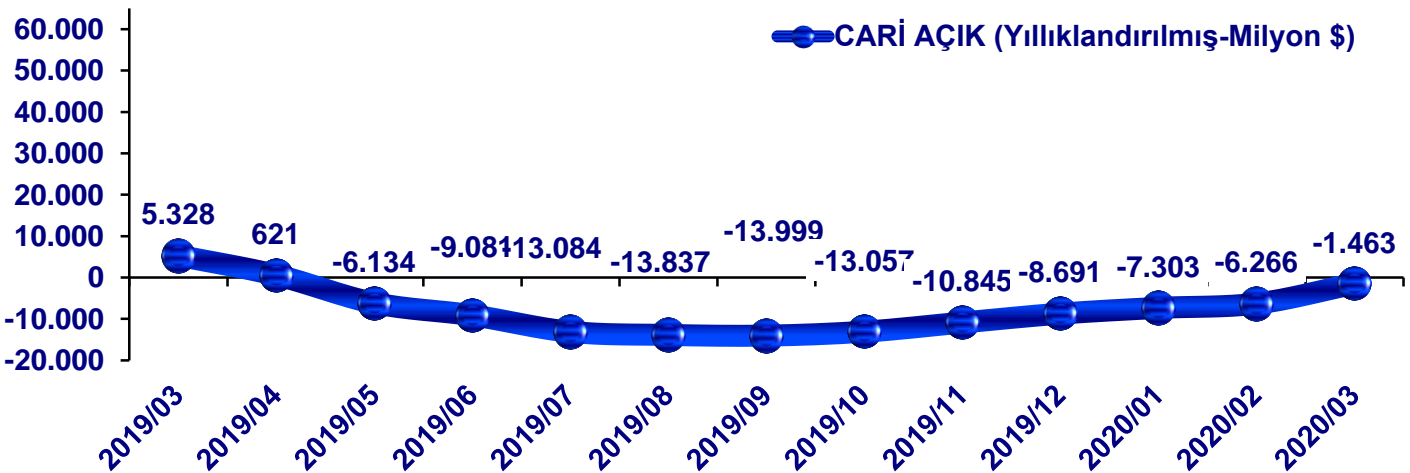
Cari işlemler dengesi; 2019 yılı Mart ayında 120 milyon ABD doları açık vermişken, bu yılın aynı ayında 4.923 milyon ABD doları açık verdi.

Söz konusu artışta, ödemeler dengesi tablosundaki dış ticaret açığının bir önceki yılın aynı ayına göre 3.551 milyon ABD doları artarak 4.289 milyon ABD dolarına ve hizmetler dengesi kaynaklı net girişlerin 918 milyon ABD doları azalarak 735 milyon ABD dolarına gerilemesi etkili oldu.

	Mart		Ocak-Mart		12 Aylık Kümülat. 2020
	2019	2020	2019	2020	
CARİ İŞLEMLER HESABI	-120	-4.923	-416	-7.644	1.463
SERMAYE HESABI	-1	-3	26	-13	-5
FİNANS HESABI	-1.531	-8.913	-1.633	-10.530	-8.340
Doğrudan Yatırımlar (net)	-810	-796	-1.997	-2.037	-5.547
Portföy Yatırımlar (net)	-781	5.498	-8.702	6.338	16.286
Diğer Yatırımlar (net)	3.162	2.974	5.983	1.692	-5.797
Rezerv Varlıklar (net)	-3.102	-	3.083	-16.523	-13.282
Net Hata ve Noksan	-1.410	-3.987	-1.243	-2.873	-9.798

Ayrıca, geçen yılın aynı ayında 131 milyon ABD doları net giriş gözlemlenen ikincil gelir dengesi kaleminde bu ay 197 milyon ABD doları net çıkış gerçekleşti. Covid-19 seyahat kısıtlamaları sebebiyle turizm gelirlerinin 2020 yılı Mart ayında bir önceki aya göre yüzde 47 azalarak 656 milyon Dolar düzeyinde gerçekleşmesi de, söz konusu dönemde dikkat çeken bir diğer detay oldu.

Doğrudan yatırımlardan kaynaklanan net girişler, 2019 yılı Mart ayında bir önceki yılın aynı ayına göre 14 milyon ABD doları azalarak 796 milyon ABD doları olarak gerçekleşti. Portföy yatırımları 5.498 milyon ABD doları tutarında net çıkış kaydetti. Rezerv varlıklarda; 2020 yılı Mart ayında 16.589 milyon ABD doları net azalış gözlemlendi. Net hata ve noksan kaleminde 1.124 milyon Dolar sermaye girişi gerçekleşti.

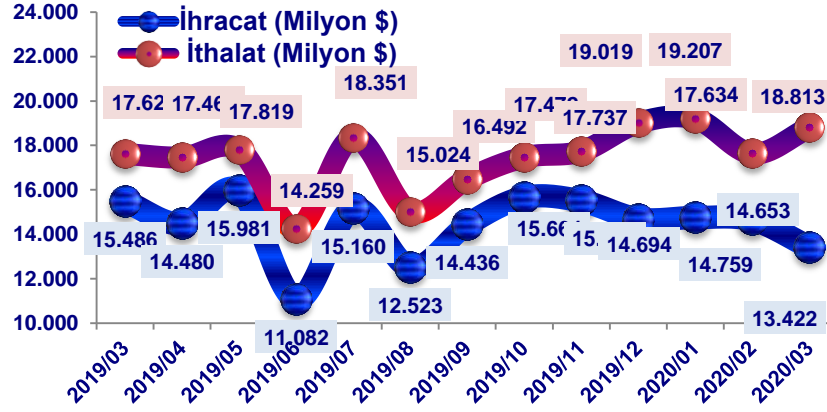

DIŞ TİCARET VERİLERİ (MART 2020)

Diş ticaret açığı; 2020 yılı Mart ayında 2019 yılının aynı ayına göre %181,6 artarak -5,4 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşti. İhracat geçen yılın aynı ayına göre, %17,8 oranında azalarak 13,4 milyar Dolar, ithalat da %3,1 oranında artarak 18,8 milyar Dolar seviyesinde gerçekleşti.

2019 yılı Mart ayında %48,9 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı, 2020 yılı Mart ayında %46,2'ye geriledi. 2020 yılı Mart ayında AB'ye yapılan ihracat %22,3 oranında azalarak 6,2 milyar Dolar, AB'den yapılan ithalat ise %5,2 oranında artarak 5,2 milyar Dolar olarak kaydedildi.

2020 yılı Mart ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, "motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı" (1.741 milyon \$) olurken; bu fasılı "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (1.377 milyon \$); "elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları aksam-parça-aksesuarları" (705 milyon \$); "demir ve çelik" (674 milyon \$) ve "örme giyim eşyası ve aksesuarı" (585 milyon \$) izledi.

"Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar" (2.735 milyon \$); "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları" (2.027 milyon \$) "kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" (1.873 milyon \$); "demir ve çelik" (1.274 milyon \$); ve "elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" (1.261 milyon \$) ile en yüksek ithalat yapılan fasıllar oldu.

	İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Dış Ticaret Dengesi		Ara Malları (Hammadde) İthalatı	
	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)
Ocak-Mart 2019	44.534	2,7	50.472	-20,8	-5.938	-67,4	39.435	3,2
Ocak-Mart 2020	42.749	-4,0	55.655	10,3	-12.906	117,3	42.597	19,6
Mart 2019	16.336	-0,4	18.250	-17,8	-1.915	-63,7	14.317	-1,1
Mart 2020	13.422	-17,8	18.813	3,1	-5.391	181,6	14.159	-1,1

2020 yılı Mart ayında İzmir'in ihracatı 2019 yılı Mart ayına göre, %7,8 oranında azalarak 969 milyon Dolar, ithalatı da %4,4 oranında artarak 768 milyon Dolar olarak gerçekleşti. 2020 yılı Mart ayında Ege Bölgesi'nin ihracatı 2019 yılı Mart ayına göre, %9,8 oranında azalarak 1,52 milyar Dolar, ithalatı da %7,6 oranında artarak 1,14 milyar Dolar olarak gerçekleşti.

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU: TÜRKİYE

BÜYÜME	2018	2019	2019/I	2019/II	2019/III	2019/IV
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon TL)	3.724.388	4.280.381	922.000	1.022.646	1.145.880	1.189.855
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon \$)	789.043	753.693	171.723	174.291	201.987	205.692
Büyüme Oranı (Zincirlenmiş Hacim End. göre) (%)	2,8	0,9	-2,3	-1,6	1,0	6,0
İmalat Sanayi (Zincirlenmiş Hacim End.) (%)	1,1	0,1	-4,2	-3,4	1,4	6,3
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2017	2018	2019	Ara.19	Oca.20	Şub.20
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	28.189	28.738	28.080	27.658	27.266	26.753
İstihdam Oranı (%)	47,1	47,4	45,7	44,7	44,0	43,1
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	3.454	3.537	4.469	4.394	4.362	3.996
İşsizlik Oranı (%)	10,9	11,0	13,7	13,7	13,8	13,6
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	13,0	12,9	16,0	15,8	15,7	15,4
ENFLASYON (%)	2016	2017	2018	Şub.20	Mart.20	Nis.20
Yİ-ÜFE (yıllık)	9,94	15,47	33,64	9,26	8,50	6,71
YD-ÜFE (yıllık)	17,73	19,75	33,45	12,4	12,43	
TÜFE (yıllık)	8,53	11,92	20,30	12,37	11,86	10,94
DIŞ TİCARET (Milyon \$)	2017	2018	2019	Oca.20	Şub.20	Mart.20
İhracat	157.020	167.967	171.531	14.759	14.653	13.422
İthalat	233.800	223.046	202.705	19.207	17.634	18.813
Dış Ticaret Dengesi	-76.780	-55.079	-31.174	-4.448	-2.981	-5.391
Cari İşlemler Dengesi	-40.584	-20.745	8.022	-1.804	-1.230	-4.923
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	2016	2017	2018	2019	Şub.20	Mart.20
Teşvikli Yatırımlar (Milyon TL)	183.650	164.698	168.011	134.507	12.682	18.084
Teşvikli Yatırımlar (Belge Adedi)	5.040	7.392	5.877	5.679	668	814
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER (Adet)	2016	2017	2018	2019	Şub.20	Mart.20
Kurulan Şirket Sayıları	106.447	118.021	121.460	109.722	19.632	27.908
Kapanan Şirket Sayıları	31.928	32.706	32.569	33.094	2.942	3.705
ULUSLARARASI DOĞRUDAN YABANCI SERMAYELİ YATIRIMLAR	2016	2017	2018	Kas.19	2019	Oca.20
Şirket Sayısı (Adet)	5.568	6.374	9.336	-	-	-
Yatırım Tutarı (Milyon \$)	7.525	7.401	6.774	253	5.611	567
DÖVİZ POZİSYON AÇIĞI (Milyar \$)	2018	2019/I	2019/II	2019/III	2019/IV	Mart.20
Reel Kesimin Döviz Pozisyon Açığı	-201,4	-191,3	-187,1	-179,1	-179,3	-170,4
BORÇLANMA (Milyar \$)	2016	2017	2018	2019/II	2019/III	2019/IV
Dış Borç Stoku	408,7	454,3	444,9	439,7	432,9	436,9
Kamu	123,3	136,4	140,6	145,6	142,8	154,8
Özel	284,6	317,2	298,4	287,6	283,6	273,7
KREDİLER (Milyar \$)	2016	2017	2018	2019	Oca.20	Şub.20
Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Kredi Borcu	217,3	238,6	224,0	201,0	198,2	185,6
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (Yıllık Ortalama % Değ.) Takv. Etk. Arındırılmış	2017	2018	2019	Oca.20	Şub.20	Mart.20
Toplam Sanayi	9,0	1,3	-0,5	7,9	7,5	-2,0
İmalat Sanayi	8,9	1,2	-0,7	8,2	8,0	-1,9
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2016	2017	2018	Şub.20	Mart.20	Nis.20
Kapasite Kullanım Oranı	77,4	78,5	76,8	76,0	75,3	61,6
GÜVEN ENDEKSLERİ	2017	2018	2019	Şub.20	Mart.20	Nis.20
Reel Kesim Güven Endeksi	104,9	101,4	100,4	106,9	99,7	66,8
Tüketici Güven Endeksi	68,6	67,0	58,2	57,3	58,2	54,9
Ekonomik Güven Endeksi	100,2	91,7	88,1	97,5	91,8	51,3
SANAYİ CİRO ENDEKSİ	2017	2018	2019	Oca.20	Şub.20	Mart.20
Sanayi Ciro Endeksi (Yıllık Ortalama Takv. Etk. Arındırılmış)	141,1	188,2	207,4	197,0	203,4	222,8
ELEKTRİK ENERJİSİ	2017	2018	2019	Ara.19	Oca.20	Şub.20
Elektrik Enerjisi Üretimi (Bin) (Mwh)	272.564	295.668	294.251	25.557	26.570	24.343
Elektrik Enerjisi Tüketimi (Bin) (Mwh)	225.714	233.610	229.598	19.165	27.033	25.042
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Milyon TL)	2017	2018	2019	Oca.20	Şub.20	Mart.20
Bütçe Dengesi	-47.373	-72.615	-123.693	21.501	-7.363	-43.719
PROTESTOLU SENET	2017	2018	2019	Oca.20	Şub.20	Mart.20
Protesto Edilen Senet Sayısı (Bin Adet)	940	938	916	62	50	55
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	12.686	18.737	21.135	1.449	1.205	1.133
KARŞILIKSIZ ÇEK (Bin Adet)	2017	2018	2019	Oca.20	Şub.20	Mart.20
Karşılıksız işlemi yapılan Çek Adedi	435	589	542	19	13	25
Karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen Çek Adedi	134	132	138	3,0	1,5	1,9
BORSA VE DÖVİZ	2017	2018	2019	Şub.20	Mart.20	Nis.20
BIST 100 Endeksi	100.439	101.782	100.709	105.994	89.644	101.110
Dolar/TL	3,65	4,81	5,67	6,04	6,31	6,82

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU: İZMİR

NÜFUS-GÖÇ	2015	2016	2017	2018	2019		
Nüfus (Bin)	4.168	4.223	4.279	4.320	4.367		
Nüfusun TR Nüfusu İçindeki Payı (%)	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3		
Nüfus Artış Hızı (‰)	13,4	13,1	13,2	9,5	10,8		
TR Nüfus Artış Hızı (‰)	13,4	13,5	12,4	14,7	13,9		
Net Göç Hızı (‰)	5,0	5,6	5,8	3,0	4,9		
İSO 500 BÜYÜK İÇİNDEKİ ÜYE SAYISI	2015	2016	2017	2018	2019		
	61	59	62	59	-		
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2015	2016	2017	2018	2019		
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	1.483	1.566	1.611	1.663	1.620		
Sanayi İstihdamının Payı (%)	32,0	33,0	31,1	32,4	31,0		
Kadın İstihdamı (Bin Kişi)	470	513	524	540	534		
Kadın İstihdamının Oranı (%)	28,3	30,7	32,5	32,5	32,9		
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	262	254	263	265	307		
İşsizlik Oranı (%)	15,0	14,0	14,0	13,8	16,0		
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	16,1	15,2	15,1	14,6	17,1		
KAMU YATIRIM TAHSİS PAYI (%)	2015	2016	2017	2018	2019		
	2,63	2,30	2,9	1,9	-		
TARIMSAL ÜRETİM	2015	2016	2017	2018	2019		
Bitkisel Üretim Değeri (Milyon TL)	5.940	7.508	7.598	8.103	-		
Bitkisel Üretimin TR İçindeki Payı (%)	5,0	6,4	5,7	5,1	-		
ENFLASYON (%)	2015	2016	2017	2018	2019	2020/3	2020/4
TÜFE (yıllık)	9,83	8,93	13,1	20,4	12,4	12,8	12,1
DIŞ TİCARET (Milyon \$)	2015	2016	2017	2018	2019	2020/2	2020/3
İhracat	8.308	8.370	9.256	10.238	10.200	2.032	3.000
İthalat	8.846	8.809	9.849	9.118	7.470	1.515	2.294
Dış Ticaret Dengesi	-538	-439	-593	1.120	2.730	517	706
İhracatın TR İhracatı İçindeki Payı (%)	5,8	5,9	5,9	6,1	5,9	6,9	7,0
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2015	2016	2017	2018/IV	2019/II	2019/III	2019/IV
Kapasite Kullanım Oranı	64	63	67	61	59	61	60
PROTESTOLU SENETLER	2015	2016	2017	2018	2019	2020/2	2020/3
Protesto Edilen Senet Sayısı (Adet)	44.232	47.497	45.646	46.690	49.799	6.070	9.106
Protesto Edilen Senetlerin TR İçindeki Payı (%)	4,4	4,7	4,9	5,0	5,4	5,4	5,4
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	571	775	740	985	1.203	138	185
TEŞVİKLİ YATIRIMLAR	2015	2016	2017	2018	2019	2020/2	2020/3
Belge Adedi	208	230	431	326	276	76	115
Yatırım (Milyon TL)	3.145	1.810	7.569	13.120	5.692	1.699	2.469
Teşvikli Sabit Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	3,1	1,9	4,3	8,3	4,2	6,3	5,5
Bölgesel Yatırımların TR İçindeki Payı (%)	4,9	1,9	10,0	5,9	5,4	7,6	6,1
ENERJİ TÜKETİMİ	2015	2016	2017	2018	2019	2020/1	2020/2
Doğalgaz Tük. (Milyon stdm3)	3.214	4.299	4.508	4.336	4.125	417	371
MALİ / FİNANS	2015	2016	2017	2018	2019	2020/2	2020/3
Bütçe Gelir/Gider	4,28	4,2	4,5	4,6	4,3	3,9	3,5
Vergi Gelirlerinin TR İçindeki Payı (%)	11,1	11,4	11,8	12,0	12,5	10,7	11,0
Mevduatın Krediyeye Dönüşüm Oranı (%)*	120,6	111,5	121,4	110,5	105,4	103,8	104,6
Toplam Mevduatların TR İçindeki Oranı (%)*	5,6	5,7	5,7	5,8	5,7	5,7	5,7
Toplam Kredilerin TR İçindeki Oranı (%)*	5,2	4,9	5,2	5,0	5,1	5,1	5,2
KURULAN-KAPANAN ŞİRKETLER	2015	2016	2017	2018	2019	2020/2	2020/3
Kurulan Şirket Sayısı	4.027	3.962	4.627	4.977	5.098	1.202	1.649
Kurulan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	6,0	6,2	6,3	5,8	6,1	6,1	5,9
Kapanan Şirket Sayısı	740	644	832	799	904	192	228
Kapanan Şirketlerin TR İçindeki Payı (%)	6,1	5,8	6,2	6,4	6,9	6,5	6,2
MARKA-PATENT SAYISI	2015	2016	2017	2018	2019	2020/1	2020/2
Marka Tescil Sayısı (Adet)**	4.323	5.928	5.398	5.460	4.585	679	806
Marka Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	6,2	7,1	6,9	6,7	6,4	6,2	6,9
Patent Tescil Sayısı (Adet)**	86	96	77	135	65	22	32
Patent Tescil Sayısının TR İçindeki Payı (%)	5,0	5,4	3,9	4,8	3,3	5,0	7,1
TURİZM	2015	2016	2017	2018	2019	2020/1	2020/3
Yabancı Turist Sayısı (Bin Kişi)	1.201	672	762	946	1.223	28	72
Yabancı Turist Sayısının TR İçindeki Payı (%)	3,3	2,5	2,4	2,4	2,7	1,6	1,7
MOTORLU KARA TAŞITLARI	2015	2016	2017	2018	2019	2020/1	2020/3
Motorlu Kara Taşıtlarının TR İçindeki Payı (%)	6,0	6,0	6,0	6,1	6,2	5,9	6,2

PAZAR ARAŞTIRMASINDA 53. ÜLKE KOSOVA CUMHURİYETİ

Ekonomik Yapı

Kosova, Avrupa genelindeki en küçük ekonomilerden biri olmasına rağmen, **son yıllarda yakaladığı istikrarlı performansla bölgedeki önemli yatırım merkezlerinden biri haline gelmiştir.** 90'lı yılların siyasi çalkantı ve savaş ortamından sonra toparlanma çabalarına odaklanan **Kosova, 2008 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından reform politikalarına ağırlık vermiştir.**

Söz konusu reform politikaları kapsamında; **liberalleşme, finansal serbestleşme, piyasa ekonomisine geçiş ve uluslararası sistemle entegrasyon** ana ekonomik hedefler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, altyapıyı ve ekonomiyi geliştirmeye yönelik reform politikaları hala sürdürülmekte olup; **Hükümet yıllık bütçesinde eğitim, karayolu altyapısı, ulaştırma, güvenlik, sağlık ve eğitim** gibi temel sektörler öncelik vermektedir.

Kosova ekonomisi ve **milli geliri büyük ölçüde tarım ve hizmet sektörlerine** dayanmaktadır. Özellikle, **ekilebilir arazilerin zenginliği**, tarımın geçmişten beri öncül bir konumda olmasını sağlamıştır. Söz konusu arazilerde yetiştirilen temel tarım ürünleri; patates, domates, biber, soğan, vb. başta olmak üzere ağırlıklı olarak sebze ve meyvelerden oluşmaktadır. Arz-talep dengesini karşılamadaki zorunluluklar ülkede seracılığın gelişmesini sağlamıştır. Ülke, **hayvancılığa da elverişli bir yapıda olup**, et ve süt ürünlerinin de ayrıca gelişmesini sağlamıştır. Ancak, söz konusu zenginliklerle birlikte, **tarımda modern teknolojilerin kullanımında hala yetersizlikler olması**, atıl potansiyelin ekonomiye kazandırılmasına engel olmaktadır.

Sanayi, reform sürecinde en çok geliştirilmeye çalışılan sektör olmakla birlikte, hala hedeflenen düzeye eriştirilmeye çalışılmaktadır. Özellikle, savaş döneminin sanayiye büyük ölçüde geriletmesi, toparlanma sürecinin de uzamasına sebep olmuştur. Sektör ağırlıklı olarak, **uzun bir tarihi geçmişe sahip olan tekstil üretiminden** beslenmektedir. Bunun yanı sıra, **otomotiv yan sanayi, demir-çelik metal işleme sanayi sektörleri** de öne çıkmaktadır.

Diğer taraftan, **inşaat sektörü de toparlanma sürecinde en hızlı gelişim kaydeden sektörlerden biri** olmuştur. Söz konusu avantajların yanında, sanayide ağırlıklı olarak mikro işletmelerin olması, sektörün gelişime açık kısmını yansıtmaktadır.

Kosova'da zengin yeraltı kaynaklarının varlığı, madenciligi önemli bir konuma taşımıştır. **Avrupa'da üretilen metallerin ve kömürün yüzde 50'sinin Kosova'daki maden yataklarından karşılanması**, yeraltı kaynaklarının zenginliğini göstermesi açısından dikkat çekicidir. Sektörde demir çelik üretimi başı çekmekle birlikte, linyit, altın, gümüş ve bakır da önemli bir konuma sahiptir. **Linyit rezervleri açısından Kosova'nın dünyada 5. sırada yer alması**, ülkenin bir diğer zenginliğidir.

Kosova ekonomisinin bir diğer itici gücü olan **hizmetler sektörü ise genel olarak turizmden beslenmektedir**. Özellikle kış turizmi ve sağlık turizmi, sektöre katkı sağlamaktadır. Bankacılık, finans ve sigorta sektörü ise gelişim aşamasındadır.

Maden yataklarının zenginliği, dış ticaret yapısını da aynı yönde şekillendirmiştir. Kosova'nın **ihracatı büyük ölçüde metal ürünleri ile diğer maden ürünlerine dayanmaktadır**. Bunun yanında; işlenmiş gıda, plastik, tekstil ürünleri ve elektrikli cihazlar Kosova'nın diğer ihracat kalemlerini yansıtmaktadır. Temel ithalat ürünleri ise; makine ve ekipmanları, kimyasal ürünler, çeşitli gıda ürünleri ve tütün ürünleri şeklindedir.

İş Yapma Kolaylığı Endeksi'nde **57./190** sırada yer alan Kosova'da, **doğrudan yabancı yatırımların varlığı ekonominin gelişiminde büyük önem** taşımaktadır. Bu sebeple, reform sürecinde ülkeye yabancı yatırımların çekilmesi için önemli yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Jeopolitik açıdan **ülkenin merkezi bir konumda yer alması ve genç nüfusun varlığı**, ülkeye yatırımları cazip kılan hususlardır. Kosova'ya **gerçekleştirilen yatırımların büyük ölçüde Avusturya, Almanya, İngiltere, Türkiye gibi büyük ekonomilere ait şirketlerden yapıldığı** görülmektedir. Ülkeye gelen yabancı sermaye, en fazla inşaat ve gayrimenkul sektörlerinde yatırımda bulunmuştur.

Türkiye-Kosova İlişkileri

Yüzyıllara uzanan ortak tarihi miras, **Türkiye ve Kosova arasındaki ilişkilerin çok sıkı ve dostane bir çerçevede olmasını** sağlamıştır. Türkiye’de pek çok Kosova kökenli vatandaş olmakla birlikte, Kosova’da da çok sayıda Türk vatandaş yaşamaya devam etmektedir. **Türkiye’nin Kosova’nın bağımsızlığını tanıyan ilk ülkelerden biri olmasının yanında; toprak bütünlüğüne, kalkınmasına, uluslararası sistemle bütünleşmesine verdiği destekler,** ilişkileri yapıcı şekilde kılan diğer hususlardır. Son yıllarda karşılıklı olarak gerçekleştirilen üst düzey resmi ziyaretler de, iki ülke arasındaki işbirliği anlayışının pekişmesini sağlamıştır.

Türkiye ile Kosova arasında ticari ilişkileri pekiştirmeye yönelik işbirliği girişimleri olumlu sonuç vermiş ve **iki ülke arasında 2013’de Serbest Ticaret Anlaşması** imzalanmıştır. Anlaşma kapsamında özellikle sanayi ürünlerinde gümrük vergilerinin sıfırlanması amaçlanmıştır. Türkiye’nin Kosova’ya ihracatında temel kalemler; gıda ürünleri, mobilya ve ağaç ürünleri, hazır giyim ürünleri ve elektrikli makineler şeklindedir. Türkiye’nin Kosova’dan ithalatında ise; mermer ürünleri, plastik, alüminyum, bakır, demir-çelik teller, vb. şeklindedir.

Dostane ilişkilerin varlığı çerçevesinde **Kosova, Türkiye’den gelen yatırımlara her zaman talepkar olduğunu** belirtmektedir. Nitekim, **Türkiye Kosova’ya en fazla yatırım gerçekleştiren ülkelerden** biridir. Kosova’da mevcut durumda bulunan Türk firmaları ağırlıklı olarak inşaat, imalat, sağlık, finans ve sigorta sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Vergi ve istihdam teşvikleri sağlanan Kosova’da yatırım yapılabilecek başlıca sektörler ise; **tarım ve tarım teknolojileri, inşaat, otomotiv, gıda, mobilya, madencilik, enerji, turizm ve bilgi teknolojileri** şeklindedir. Yatırım ve yatırım prosedürleriyle ilgili detaylı bilgilere **Avrupa Entegrasyon Bakanlığı Yatırım Birimi’nden** erişilebilmektedir. (<https://www.mei-ks.net/en/kosovo/investing-in-kosovo>)

KOSOVA ÜLKE PROFİLİ (2019)

Nüfus (Milyon Kişi)	1,8
Nüfus Artış Hızı (%)	0,8
GSYİH (Milyar Dolar)	8,0
GSYİH (%)	4,0
Kişi Başı GSYİH (Dolar)	3.590
Enflasyon Oranı (%)	1,2
İşsizlik Oranı (%)	25,7
İhracat (Milyon Euro)-2018	368
İhracatta İlk 5 Ülke	İtalya, Arnavutluk, Makedonya, İsviçre, Karadağ
Temel İhracat Ürünleri	Madencilik ürünleri, Çeşitli hammaddeler, Gıda ve hayvancılık ürünleri
İthalat (Milyon Euro)-2018	3.347
İthalatta İlk 5 Ülke	Makedonya, Almanya, Sırbistan, İtalya, Türkiye
Temel İthalat Ürünleri	Makine ve ekipmanları, Mineral yakıtlar, Kimyasal ürünler
Cari Denge (%; GSYİH)	-5,7
İmalat Sanayi (%; GSYİH)	11,0
Tarım (%; GSYİH)	11,9
Sanayi (%; GSYİH)	17,7
Hizmetler (%; GSYİH)	70,4

Kaynak: IMF, Dünya Bankası

KOSOVA KÜRESEL DIŞ TİCARET PROFİLİ (2018)

İHRACAT ÜRÜNLERİ	(Milyon €)	İTHALAT ÜRÜNLERİ	(Milyon €)
Madencilığe dayalı imalat sanayi ürünleri	107	Madencilığe dayalı imalat sanayi ürünleri	724
Hammaddeler	85	Makine ve ekipmanları	693
Çeşitli imalat ürünleri	51	Gıda ve hayvancılık ürünleri	531
Gıda ve hayvancılık ürünleri	33	Mineral yakıtlar, yağlar ve ilgili ürünler	453
İçecekler ve tütün	28	Kimyasal ürünler	370
Mineral yakıtlar, yağlar ve ilgili ürünler	26	Çeşitli imalat ürünleri	354
Kimyasal ürünler	23	İçecekler ve tütün	141
Makine ve ekipmanları	14	Hammaddeler	54
Diğer yerde sınıflandırılmayan mallar	3	Hayvansal ve bitkisel yağlar	24
Hayvansal ve bitkisel yağlar	0,3	Diğer yerde sınıflandırılmayan mallar	2
TOPLAM	368	TOPLAM	3.347

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı (İlk 10 ürünü yansıtmaktadır.)

Not: Kosova, Trademap sistemine kayıtlı olmayıp, kendi resmi istatistik sitesinde olan veriler de 2018 yılına ait olup, Euro cinsinden tanımlanmıştır.

TÜRKİYE – KOSOVA TİCARET PROFİLİ (2019)

Fasıl	Türkiye'nin Kosova'ya İhracatı (Milyon \$)	Fasıl	Türkiye'nin Kosova'dan İthalatı (Milyon \$)
Giyim eşyası (kürk hariç)	28	Atık ve hurdalar	3
Özel amaçlı makineler	27	Kauçuk ürünleri	3
Diğer gıda maddeleri	22	Et, balık, sebze, meyve, katı ve sıvı yağlar	0,9
Plastik ürünleri	21	Diğer kimyasal ürünler	0,4
Diğer kimyasal ürünler	20	Diğer tekstil ürünleri	0,3
TOPLAM	337	TOPLAM	8

Kaynak: TÜİK

EBSO ARAŞTIRMA

Hazırlayan

Türker ADAKALE

Kontrol Eden

Özdem EKİNCİ

İletişim: arastirma@ebso.org.tr

Aylık Ekonomi Bülteni'nin geçmiş sayılarına, <http://www.ebso.org.tr/tr/dosyalar/yayinlar/aylik-ekonomik-bulten> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Odamız tarafından kamuya açık uluslararası ve ulusal ölçekli kaynaklardan elde edilen bilgiler ve veriler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmaktadır.

Raporda yer alan metinler ve veriler sadece bilgilendirme amaçlıdır. Hazırlanan bu raporda Ege Bölgesi Sanayi Odası hiçbir şekilde yatırım ve alım-satım hususlarında tavsiyede bulunma amacı gütmemektedir.

Rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Ege Bölgesi Sanayi Odası hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın telif hakkı olup, Odamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz.

Tüm haklarımız saklıdır.

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

www.ebso.org.tr

@ebsoorgtr